

Sygn. akt II C 317/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lipca 2016 roku

Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie Wydział II Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Małgorzata Dubinowicz – Motyk

Protokolant: Michalina Osłowska

po rozpoznaniu w dniu 1 lipca 2016 roku na rozprawie

sprawy z powództwa J. O.

przeciwko D. W.

o zapłatę kwoty 100 000zł

I zasądza od pozwanej D. W. na rzecz powódki J. O. kwotę 60 273,25zł (sześćdziesiąt tysięcy dwieście siedemdziesiąt trzy złote dwadzieścia pięć groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 15 lipca 2016 roku do dnia zapłaty;

II oddala powództwo w pozostałym zakresie;

III zasądza od pozwanej D. W. na rzecz powódki J. O. kwotę 5000zł (pięć tysięcy złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt II C 317/15

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 30 listopada 2014 roku J. O. wniósł o zasądzenie od D. W. kwoty 100 000zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2014 roku do dnia zapłaty, tytułem zachowku po matce stron – M. B.. W uzasadnieniu pozwu powódka wskazywała, że wspólnie z pozwaną jest współspadkobierczynią po M. B., jednakże spadkodawczyni przed śmiercią całość swego majątku darowała pozwanej, w związku z czym pozwana jest zobowiązana do zapłaty zachowku na rzecz powódki. (k.2-4)

W odpowiedzi na pozew D. W. uznała powództwo co do zasady, a jedynie częściowo co do wysokości – tj. do kwoty 35 000zł i domagała się rozłożenia obowiązku spłaty zachowku na 5 równych rocznych rat, wnosząc o oddalenie powództwa w pozostałym zakresie, w tym w części dotyczącej odsetek za okres przed wydaniem wyroku. Pozwana przyznała, iż 7 maja 2013 roku otrzymała od matki stron w drodze umowy darowizny prawo własności nieruchomości przy ul. (...) w W. W. o wartości 350 000zł, jednakże akcentowała swój wkład finansowy w zakup owej nieruchomości przez spadkodawczynię, swój wkład finansowy w remont domu przy ul. (...), partycypowanie przez siebie w kosztach utrzymania domu, fakt sprawowania wielomiesięcznej opieki nad chorą matką stron i ponoszenia kosztów jej leczenia oraz zamieszkiwania przez siebie z córką w w/w domu, które to okoliczności- zdaniem pozwanej – uzasadniają miarkowanie zachowku i zasądzenie na rzecz powódki 1/10 wartości nieruchomości. (k.52-62) W czasie rozprawy w dniu 20 listopada 2015 roku pozwana uznawała powództwo co do kwoty 30 000zł, wnosząc o jego oddalenie w pozostałym zakresie. (k.270)

Powódka J. O. podtrzymywała żądanie, kwestionując istnienie podstaw do miarkowania wysokości zachowku. (k.182-185, 270)

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

M. B. zmarła 6 czerwca 2013 roku, będąc osobą rozwiedzioną i pozostawiając dwie córki – J. O., urodzoną w (...) roku i D. W., urodzoną w (...) roku.

Prawomocnym postanowieniem z dnia 3 lipca 2014 roku Sąd Rejonowy dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie stwierdził, iż spadek po M. B. na podstawie ustawy nabyły w udziałach po 1/2 części córki J. O. i D. W..

Niesporne, nadto odpisy aktów stanu cywilnego, zapewnienie spadkowe i postanowienie na k.2, 3, 9, 10-12 dołączonych akt II Ns 44/14 Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie

W 2011 roku M. B. zdecydowała się na zakup nieruchomości, w której miała zamieszkać razem z córką D. W. i jej dziećmi. By sfinansować zakup i remont nieruchomości, M. B. w dniu 2 czerwca 2011 roku sprzedała za kwotę 300 000zł spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w W. (w którym to mieszkaniu dotychczas zamieszkiwała), a D. W. w dniu 17 czerwca 2011 roku sprzedała za kwotę 145 000zł nieruchomość gruntową położoną przy ul. (...) w J. wraz z udziałem 1/10 w nieruchomości stanowiącej drogę dojazdową.

Dowód: umowa sprzedaży zawarta dnia 2 czerwca 2011 roku przed notariuszem w W. H. Ł. za nr rep. A 2392/2011 (k.78-81), umowa sprzedaży zawarta dnia 17 czerwca 2011 roku przed notariuszem w W. I. M. za nr rep. A 780/2011 (k.64-75), zeznania powódki J. O. (protokół rozprawy z 1 lipca 2016 roku 00.04.28-00.41.50), zeznania pozwanej D. W. (protokół rozprawy z 1 lipca 2016 roku 00.48.32-01.24.47)

22 czerwca 2011 roku M. B. zawarła z A. F. umowę przedwstępną sprzedaży, zobowiązując się w terminie do dnia 22 września 2011 roku zawrzeć umowę sprzedaży, na mocy której A. F. sprzeda M. B., a M. B. nabędzie udział w wysokości 38/85 części w prawie własności zabudowanej nieruchomości stanowiącej działkę gruntu nr (...), położoną w W. przy ul. (...), za cenę w kwocie 380 000zł. W umowie postanowiono, iż część ceny w kwocie 38 000zł M. B. zapłaci do dnia 27 czerwca 2011 roku.

Tego samego dnia kwotę 38 000zł uiszczyła A. F. D. W. ze środków zgromadzonych na swoim koncie bankowym, wskazując w tytule przelewu iż jest to wykonanie zobowiązania M. B..

11 sierpnia 2011 roku z rachunku bankowego D. W. został wykonany przelew na rzecz A. F. kwoty 42 000zł, ze wskazaniem iż jest to wykonanie zobowiązania M. B..

23 września 2011 roku M. B. zakupiła od A. F. za cenę w kwocie 380 000zł udział wynoszący 38/85 części w zabudowanej nieruchomości przy ul. (...) w W., przy czym sprzedający potwierdził iż otrzymał już część ceny w kwocie 80 000zł, a pozostała kwota miała być uiszczona do dnia 30 września 2011 roku. Równocześnie M. B. oraz nabywcy pozostałej części udziałów we własności nieruchomości zawarli umowę o podział nieruchomości do korzystania, zgodnie z którą M. B. uzyskała uprawnienie do wyłącznego korzystania z lokalu położonego na pierwszym piętrze budynku, z wydzielonej części działki i z garażu usytuowanego od strony budynku mieszkalnego.

Dowód: umowa przedwstępna sprzedaży zawarta dnia 22 czerwca 2011 roku przed notariuszem w W. I. U. za nr rep. A 4298/2011 (k.82-89), potwierdzenie przelewu z 22 czerwca 2011 roku (k.76), potwierdzenie przelewu z 11 sierpnia 2011 roku (k.77), umowa sprzedaży oraz umowa o podział nieruchomości do korzystania zawarta dnia 23 września 2011 roku przed notariuszem w W. I. U. za nr rep. A 7032/2011 (k.90-100)

Po zakupie nieruchomości przy ul. (...) w W., M. B. zamieszkała w niej razem z D. W. i jej córkami. Stopniowo zajmowany przez w/w lokal na piętrze budynku był remontowany oraz adaptowano pomieszczenia strychowe na potrzeby pozwanej i jej córek, przy czym koszty remontów i prac adaptacyjnych ponosiła i pozwana i jej matka.

Pozwana sfinansowała roboty remontowe w lipcu 2011 roku i październiku 2011 roku oraz przeróbki instalacji gazowej i c.o. w sierpniu 2012 roku, uiszczając kwotę 28 907zł.

Dowody: kopie faktur (k.170-172), zeznania świadka N. P. (protokół rozprawy z 10 czerwca 2016 roku 00.04.17-00.26.18), zeznania świadka M. S. (protokół rozprawy z 17 czerwca 2016 roku 00.20.09-00.28.25), zeznania powódki J. O. (protokół rozprawy z 1 lipca 2016 roku 00.04.28-00.41.50), zeznania pozwanej D. W. (protokół rozprawy z 1 lipca 2016 roku 00.48.32 – 01.24.47 – w części)

Od sierpnia 2011 roku M. B. znajdowała się pod kontrolą lekarską w związku z ostrym zapaleniem trzustki i kamicią nerkową, w 2012 roku była diagnozowana w związku ze zmianami trzustki i wątroby, a w 2013 roku poddana leczeniu onkologicznemu w związku z rozpoznaniem nowotworu trzustki z przerzutami do wątroby. Stan zdrowia M. B. załamał się pod koniec kwietnia 2013 roku, od tego momentu wymagała stałej opieki i znajdowała się pod opieką hospicjum. Większość czynności opiekuńczych wykonywała pozwana (przygotowywanie posiłków, pomoc w higienie osobistej, podawanie leków), korzystając z pomocy innych członków rodziny i pracowników hospicjum, jako że równocześnie pracowała zawodowo.

Dowody: dokumentacja medyczna (k.113-117), zeznania świadka A. O. (protokół rozprawy z 4 marca 2016 roku 00.04.10-00.31.04), zeznania świadka E. O. (protokół rozprawy z 4 marca 2016 roku 00.34.02 – 00.55.02), zeznania świadka N. P. (protokół rozprawy z 10 czerwca 2016 roku 00.04.17-00.26.18), zeznania świadka L. P. (protokół rozprawy z 10 czerwca 2016 roku 00.28.57-00.34.05), zeznania świadka D. L. (protokół rozprawy z 17 czerwca 2016 roku 00.03.06-00.18.25), zeznania świadka M. S. (protokół rozprawy z 17 czerwca 2016 roku 00.20.09-00.28.25), korespondencja sms'owa stron (k.236-244), zeznania powódki J. O. (protokół rozprawy z 1 lipca 2016 roku 00.04.28-00.41.50), zeznania pozwanej D. W. (protokół rozprawy z 1 lipca 2016 roku 00.48.32 – 01.24.47)

W dniu 7 maja 2013 roku między M. B. i D. W. została zawarta umowa darowizny udziału w wysokości 38/85 części zabudowanej nieruchomości gruntowej stanowiącej działkę gruntu nr (...) przy ul. (...) w W., dla której Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa w Warszawie prowadzi księgę wieczystą (...).

Dowody: umowa darowizny zawarta dnia 7 maja 2013 roku przed notariuszem w W. I. U. za nr rep. A 3520/2013 (k.105-111)

Wartość udziału 38/85 części w nieruchomości będącej przedmiotem umowy darowizny, według stanu nieruchomości na dzień darowizny, a według obecnych cen wynosi 350 000zł.

Okoliczność niesporna (k.310v)

W skład spadku po M. B. wchodziły przedmioty osobiste i wyposażenie mieszkania, nie mające znaczącej wartości rynkowej.

Poza D. W. inne osoby nie otrzymały darowizn od M. B..

Dowód: zeznania powódki J. O. (protokół rozprawy z 1 lipca 2016 roku 00.04.28-00.41.50), zeznania pozwanej D. W. (protokół rozprawy z 1 lipca 2016 roku 00.48.32 – 01.24.47)

M. B. utrzymywała kontakty z obiema córkami i ich rodzinami, zasadą w rodzinie było wspólne spędzanie świąt i uroczystości rodzinnych. Z uwagi na odległość miejsca zamieszkania J. O. (dzielnica U.) od miejsca zamieszkania M. B. (P., a od 2011 roku – W.) osobiste spotkania powódki z matką nie były częste, jednakże powódka utrzymywała z matką stały kontakt telefoniczny. Gdy stan zdrowia matki stron pogorszył się, stałą opiekę nad nią spełniała zamieszkująca razem z matką pozwana, natomiast J. O. przyjeżdżała do matki w weekendy, a jej córki, z których jedna jest pielęgniarką, w dni powszednie.

Dowody: zeznania świadka B. S. (k.271-272), zeznania świadka A. O. (protokół rozprawy z 4 marca 2016 roku 00.04.10-00.31.04), zeznania świadka E. O. (protokół rozprawy z 4 marca 2016 roku 00.34.02 – 00.55.02), zeznania

świadka N. P. (protokół rozprawy z 10 czerwca 2016 roku 00.04.17-00.26.18), zeznania powódki J. O. (protokół rozprawy z 1 lipca 2016 roku 00.04.28-00.41.50), zeznania pozwanej D. W. (protokół rozprawy z 1 lipca 2016 roku 00.48.32 – 01.24.47)

Pismem z dnia 7 marca 2014 roku J. O. wezwała D. W. do zapłaty w terminie 3 miesięcy od otrzymania pisma kwoty 120 000zł tytułem zachowku po M. B.. Wezwanie zostało ponowione pismem z dnia 30 września 2014 roku, z tym iż J. O. domagała się zapłaty kwoty 100 000zł i zakreślała 7-dniowy termin na jej uiszczenie.

Dowód: wezwanie przedsądowe (k.12 i 14-15)

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się w przeważającej części uzasadnione.

Jego podstawą prawną był przepis art. 991§1 i 2 kc, jako że powódka, będąca uprawnioną z ustawy do spadku po M. B. domagała się zasądzenia od pozwanej, jako spadkobierczynie ustawowej M. B. i osoby przez nią obdarowanej kwoty 100 000zł tytułem zachowku. Stosownie zaś do art. 991§2 kc jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

Zgodnie z art. 991§1 kc, definiującym pojęcie zachowku, zstępnym należy się połowa wartości udziału spadkowego, a jeśli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli jest małoletni – dwie trzecie wartości udziału spadkowego, jaki by mu przypadł przy dziedziczeniu ustawowym. W rozpatrywanej sprawie niesporne było, iż powódka i pozwana są córkami M. B. i że poza nimi nie pozostawiła ona innych spadkobierców ustawowych, a istnienie owego pokrewieństwa i krąg osób uprawnionych do dziedziczenia dodatkowo wykazany został dokumentami znajdującymi się w dołączonych aktach I Ns 44/14 Sądu Rejonowego dla Warszawy Pragi – Południe w Warszawie. Okolicznością przyznaną było także to, że spadek po M. B. był tzw. spadkiem pustym, gdyż jedyny posiadający wartość rynkową składnik majątku M. B. został w maju 2013 roku darowany pozwanej, a więc iż J. O. nie otrzymała nic z tytułu dziedziczenia po matce. W omawianej sytuacji uprawnienie powódki do domagania się zachowku było jednoznaczne i wprost wynikało z treści przytoczonego przepisu. Zważywszy na to, iż powódka J. O. w chwili śmierci swojej matki miała 56 lat i nadal pracowała zawodowo (tj. nie była osobą trwale niezdolną do pracy w rozumieniu art. 991§1 kc), należny jej zachówek równy był 1/2 wartości udziału spadkowego przypadającego przy dziedziczeniu ustawowym, czyli wynosi 1/4 wartości udziału spadkowego.

Obliczenie wartości spadku dla potrzeb ustalenia zachowku odbywa się według zasad unormowanych w art. 922 kc i art. 993-995 kc, a jego efektem jest ustalenie czystej wartości spadku (substratu zachowku). Czysta wartość spadku stanowi różnicę między stanem czynnym spadku, czyli wartością wszystkich praw należących do spadku, według ich stanu z chwili otwarcia spadku i cen z chwili orzekania o zachowku, a stanem biernym spadku, czyli sumą długów spadkowych. Istotne są regulacje zamieszczone w art. 993 – 995 kc, precyzujące sposób ustalania stanu czynnego i stanu biernego spadku – do aktywów spadku zalicza się darowizny i zapisy windykacyjne dokonane przez spadkodawcę, natomiast do pasywów spadku nie zalicza się zapisów zwykłych i poleceń. W rozpoznawanej sprawie niesporny był fakt, iż w skład spadku po M. B. nie wchodziły przedmioty o wartości rynkowej, jak i fakt dokonania przez M. B. podlegającej doliczeniu do spadku przy obliczaniu zachowku darowizny udziału we własności nieruchomości na rzecz jednego ze współspadkobierców, czyli D. W.. Strony były zgodne co do tego, iż na dzień zamknięcia rozprawy wartość przedmiotu darowizny (udziału w wysokości 38/85 części zabudowanej nieruchomości gruntowej stanowiącej działkę gruntu nr (...) przy ul. (...) w W.) wynosi 350 000zł, tak więc okoliczność ta nie wymagała dowodzenia, zgodnie z art. 229 kpc. Pozwaną obciążał natomiast ciężar udowodnienia istnienia długów spadkowych, podlegających odliczeniu przy ustalaniu substratu zachowku. Stosownie do art. 6 kc ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne, a pozwana eksponowała własne nakłady finansowe na zakup i remont darowanej nieruchomości oraz inne wydatki, twierdząc iż fakt ich poniesienia powinien uzasadniać drastyczne miarkowanie wysokości zachowku. Przeprowadzone postępowanie dowodowe pozwoliło na ustalenie, iż niewątpliwie

D. W. wydatkowała z własnego majątku w 2011 roku kwotę 80 000zł na zakup przez M. B. nieruchomości przy ul. (...), a następnie w latach 2011 – 2012 kwotę 28 907zł na remont tej nieruchomości – pozwana przedłożyła na tę okoliczność potwierdzenia przelewu czy faktury na swoje nazwisko zawierające potwierdzenie zapłaty gotówką. Należności te, w ocenie Sądu, można potraktować jako dług spadkowy, gdyż potencjalnie pozwana mogłaby żądać od M. B. ich zwrotu na podstawie art. 405 kc. Pozostałe przedkładane przez pozwaną dokumenty nie uwiarygadniały twierdzeń pozwanej o poniesieniu przez nią w całości kosztów remontu i adaptacji domu przy ul. (...), gdyż były to niespersonalizowane paragony czy też faktury wystawione na rzecz matki stron jako nabywcy (k.169). Żaden z przesłuchanych w sprawie świadków nie miał szczegółowej wiedzy o zasadach partycypowania przez matkę stron i pozwaną w kosztach zakupu i remontu nieruchomości przy ul. (...), świadkowie ograniczali się do relacjonowania iż koszty te ponosiła i D. W. i M. B.. Zważywszy na zainteresowanie pozwanej wynikiem postępowania i oczywiste dążenie do uzyskania korzystnego dla siebie rozstrzygnięcia, przy braku dowodów potwierdzających twierdzenia pozwanej, Sąd nie dał wiary zeznaniom pozwanej co do poniesienia przez nią wydatków na remont domu w kwocie 60 000zł. Wymaga zauważenia, iż pozwana powoływała się na fakt zaciągania przez siebie pożyczek i kredytów m.in. na sfinansowanie remontu i wykończenia domu, przy czym umowy te zawierane były 31 maja 2013 roku, 14 sierpnia 2014 roku, 28 listopada 2014 roku i 3 czerwca 2015 roku (k.127-154), a więc już po nabyciu przez pozwaną prawa własności nieruchomości i wydatki te nie stanowiły nakładów na cudzą nieruchomość i nie stały się długiem spadkowym. Inne wymieniane przez pozwaną wydatki (np. koszty zakupu lekarstw, koszty opłat notarialnych wiążących się z podpisaniem umowy darowizny, dopłata sprzed wielu lat do wykupu mieszkania p. B.) stanowią, w ocenie Sądu, darowizny dokonywane między członkami bliskiej rodziny czy też bezzwrotne przysporzenia i żaden z przeprowadzonych w sprawie dowodów nie uzasadnia ustalenia, by pozwana miała dokonywać owych wydatków z oczekiwaniem ich zwrotu przez matkę, tak więc obowiązek zwrotu owych kwot nie wszedł w skład spadku po M. B..

W konsekwencji Sąd ustalił czystą wartość spadku po M. B. na kwotę 241 093zł, jako różnicę aktywów spadku – doliczonej do niego darowizny (350 000zł) i jego pasywów (108 907zł). Oznacza to, iż należny powódce zachówek stanowi równowartość 1/4 udziału w spadku i wyraża się on kwotą 60 273,25zł. Stosownie do art. 991§2 kc uprawniony może otrzymać należny mu zachówek w postaci powołania do spadku, zapisu lub uczynionej na jego rzecz przez spadkodawcę darowizny. W rozpoznawanej sprawie J. O. nie uzyskała nic w drodze spadkobrania, nie otrzymała zapisu ani darowizny od spadkodawcy, tak więc powódce przysługiwało w stosunku do pozwanej roszczenie o zapłatę kwoty 60 273,25zł tytułem pokrycia zachowku. Sąd zaznacza, iż nie znajdowało zastosowania ograniczenie odpowiedzialności pozwanej za zapłatę zachowku przewidziane w art. 999 kc. Przepis ten stanowi, iż jeżeli spadkobierca obowiązany do zapłaty zachowku jest sam uprawniony do zachowku, jego odpowiedzialność ogranicza się tylko do wysokości nadwyżki przekraczającej jego własny zachówek. W rozpoznawanej sprawie należny pozwanej D. W. zachówek wynosi 60 273,25zł, a darowany jej udział we własności nieruchomości podlegający doliczeniu do spadku ma wartość 350 000zł, tak więc obowiązek uiszczenia kwoty 60 273,25zł nie narusza uprawnień pozwanej do zachowku.

Sąd nie podzielił poglądu pozwanej, iż żądanie zasądzenia na rzecz powódki kwoty ustalonego zachowku jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego i należny powódce zachówek powinien ulec miarkowaniu. Stosownie do art. 5 kc czynienie użytku ze swego prawa w sposób sprzeczny z zasadami współzycia społecznego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. W orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż zastosowanie art. 5 kc w sprawie o zachówek jest dopuszczalne i może prowadzić do oddalenia żądania lub pomniejszenia zasądanego zachowku, jednak może to nastąpić jedynie w wyjątkowych sytuacjach. W ocenie Sądu, pozwana nie udowodniła by w niniejszej sprawie istniały okoliczności uzasadniające uznanie, iż żądania powódki jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. W szczególności pozwana nie wykazała, by jej sytuacja finansowa i życiowa była drastycznie ciężka ani by powódka dopuszczała się wobec pozwanej zachowań naruszających reguły moralne czy obyczajowe (przeciwnie – relacje między stronami zostały obopólnie zerwane po powzięciu przez powódkę informacji o zawarciu umowy darowizny, o której wcześniej nie była informowana). Przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe nie uzasadnia także przyjęcia, by powódka zachowywała się wobec swojej matki w sposób zasługujący na szczególne potępienie. Przede wszystkim Sąd podkreśla, iż matka stron nie zdecydowała się na wydziedziczenie powódki, co z łatwością mimo swego złego stanu zdrowia mogłaby uczynić, skoro 7 maja 2013 roku była stroną innej czynności

notarialnej. Zaniechanie tego kroku może więc uzasadniać przyjęcie, iż p. B. nie miała woli pozbawienia J. O. prawa do zachowku. Normy dotyczące wydziedziczenia są jednak istotne w niniejszej sprawie, gdyż - zdaniem Sądu - mają pomocnicze znaczenie przy dokonywaniu oceny w jakich sytuacjach żądanie zapłaty zachowku jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Skoro bowiem spadkodawca może pozbawić najbliższych członków swojej rodziny zachowku tylko w ściśle określonych w pkt 1-3 art. 1008 kc sytuacjach, nie można przyjąć by innego rodzaju zachowania uprawnionych uzasadniały pozbawienie ich zachowku wówczas, gdy spadkodawca nie dokonał wydziedziczenia. Pogląd ten, w realiach niniejszej sprawy, nakazywał dokonanie oceny, czy powódka uprzednio nie dopełniała wobec swojej matki obowiązków rodzinnych. Przeprowadzone w sprawie dowody nie uzasadniają takiego ustalenia. Sam fakt, iż bliższe relacje z matką miała pozwana i że to pozwana w przeważającym zakresie wykonywała obowiązki opiekuńcze i pielęgnacyjne wobec chorej matki, nie jest tożsamy z przyjęciem, że powódka celowo zaniedbywała swoje obowiązki względem matki. Nie można tracić z pola widzenia, iż pozwana zamieszkiwała razem z matką stron i była przez nią w ten sposób wspierana, natomiast powódka od wielu lat z mężem i dziećmi zamieszkiwała osobno, jej centrum życiowe znajdowało się w znaczącej odległości od miejsca zamieszkania matki, pracowała zawodowo. W takim układzie stosunków rodzinnych, naturalnym jest iż obowiązki opiekuńcze spoczywały przeważnie na pozwanej. Jednocześnie jednak powódka cały czas utrzymywała telefoniczny kontakt z matką, spędzała z nią wszystkie święta, odwiedzała ją, interesowała się stanem jej zdrowia, a jej córka wspierała pozwaną w opiece nad p. B. (czego dowodzą zeznania świadka E. O. i korespondencja sms'owa stron (k.236-244)). Tak więc, w ocenie Sądu powódce nie można postawić zarzutu by uprzednio nie dopełniała wobec matki stron obowiązków rodzinnych. Natomiast akcentowany przez pozwaną fakt, iż zamieszkuje ona wraz z córką w mieszkaniu stanowiącym substrat zachowku nie uzasadnia, w ocenie Sądu, miarkowania wysokości zachowku, gdyż wysokość zachowku należnego powódce nie jest znacząca. Z tych wszystkich przyczyn, Sąd uznał że brak jest podstaw do zastosowania art. 5 kc w niniejszej sprawie i miarkowania wysokości zachowku, a także do rozłożenia świadczenia na raty na podstawie art. 320 kpc. Sąd zauważył, iż rozłożenie świadczenia na raty może być uzasadnione jedynie szczególnie uzasadnionymi wypadkami, jako że jest to rozstrzygnięcie oczywiście niekorzystne dla wierzyciela. Pozwana ograniczyła się do akcentowania swojej złej sytuacji finansowej, co jest niewystarczające, jeśli wziąć pod uwagę, że z obowiązkiem zapłaty zachowku pozwana liczyła się już od 2013 roku (jak wynika z zeznań pozwanej, przed darowizną rozmawiała ona z matką o tym, że powódce należy się zachówek), była wzywana do uiszczenia zachowku od 2014 roku, pracuje zawodowo, ma zdolność kredytową i jest współwłaścicielką nieruchomości o znacznej wartości.

Mając powyższe na względzie, Sąd zasądził na rzecz J. O. kwotę 60 273,25zł, oddalając powództwo w pozostałym zakresie. O odsetkach ustawowych za opóźnienie od zasądzonej od pozwanej na rzecz powódki kwoty Sąd orzekł na podstawie art. 481§1 i §2 kc, uznając, że skoro ustalenie wartości substratu zachowku następuje według cen z chwili orzekania o roszczeniu o zachówek, a kwestia ta okazała się niesporna dopiero na ostatniej rozprawie, to odsetki od tak ustalonego świadczenia pieniężnego powinny być naliczane dopiero od daty wyrokowania w sprawie. Dopiero z tym momentem roszczenie o zapłatę tak ustalonej kwoty stało się wymagalne (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 listopada 1997 roku I ACa 690/97).

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98§1 i 3 kpc w zw. z art. 99 kpc i art. 100 kpc. Porównanie wysokości kwoty zasądzonej na rzecz powódki z wysokością kwoty żądanej w pozwie prowadzi do wniosku, iż powódka wygrała sprawę w ok. 60%, a więc pozwana jest zobowiązana do zwrotu powódce 60% poniesionych przez nią kosztów procesu. Koszty procesu poniesione przez powódkę wyrażały się kwotą (...) (stanowiącą sumę uiszczonych opłat sądowej od pozwu – 5000zł, wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika – 3600zł i uiszczonych opłat skarbowej od pełnomocnictwa – 17zł), z czego powódce należał się zwrot kwoty 5000zł.